

7. Михайліченко М. В. Формування громадянської компетентності майбутніх учителів предметів гуманітарного циклу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Михайліченко М. В. – К., 2007. – 229 с.
8. Равен Дж. Педагогическое тестирование. Проблемы, заблуждения, перспективы / Дж. Равен. – М. : Когито-Центр, 1999. – 139 с.
9. Родигіна І. В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання / І. В. Родигіна // Управління школою. – Х. : Основа, 2005. – № 8 (32). – 96 с.
10. Урванцев Л. П. Формирование психологической компетентности врача в процессе обучения в медицинском вузе / Л. П. Урванцев, М. В. Яковлева // Психологический журнал. – 1995. – №4. – С. 98–108.
11. Холодная М. А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования / М. А. Холодная // Мастера психологии. – СПб. : Питер, 2002. – С. 86.

УДК 371.3

Гуцол М. І.

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет» СУЧАСНІ МЕТОДИ КОНТРОЛЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Розглядаються сучасні методи контролю самостійної роботи студентів в університеті. Один з основних принципів, на яких побудований увесь навчальний процес, говорить, що ніякі знання, не підкріплені самостійною діяльністю, не можуть стати справжнім надбанням людини. Самостійна робота студентів (СРС) є невід'ємною частиною навчального процесу та виправданим способом оволодіння навчальним матеріалом. Це особлива форма навчальної діяльності, під час реалізації якої засвоюється відповідна сума знань, умінь і навичок, розвиваються здібності, формується самостійність як особистісна риса суб'єкта навчання.

Ключові поняття: *освіта, самоосвіта, самостійна робота, контроль, педагогічні технології.*

Рассматриваются современные методы контроля самостоятельной работы студентов в университете. Один из основных принципов, на которых построен весь учебный процесс, говорит, что никакие знания, не подкрепленные самостоятельной деятельностью, не могут стать настоящим достоянием человека. Самостоятельная работа студентов (СРС) является неотъемлемой частью учебного процесса и оправданным способом овладения учебным материалом. Это особая форма учебной деятельности, при реализации которой усваивается соответствующая сумма знаний, умений и навыков, развиваются способности, формируется самостоятельность как личностная черта субъекта обучения.

Ключевые слова: *образование, самостоятельная работа, контроль, педагогические технологии, самообразование.*

Modern methods of controlling of the students' independent work at the university are considered. One of the basic principles on which the entire educational process is built, says that knowledge, which is not backed up by independent activity, can not become a real property of a person. Independent work of students (IWS) is an integral part of the educational process and a justifiable way of mastering the educational material. This is a special form of educational activity, during implementation of which the corresponding amount of knowledge, abilities and skills are absorbed, abilities are developed, and independence is formed as a personality trait of the subject of learning.

Key concepts: *education, self-education, independent work, control, pedagogical technologies.*

Проблема самостійності мислення і діяльності людини прямо пов'язана зі зміною парадигми сучасної освіти. Справа в тому, що за останні десятиліття в системі освіти виникло серйозне протиріччя - між стрімкими темпами росту знань у сучасному світі та обмеженими можливостями їх засвоєння в період навчання. Це протиріччя змушує суспільство переходити від традиційної моделі «освіти на все життя» до нової моделі «безперервної освіти», тобто освіти протягом усього життя. Відповідно, вищі навчальні заклади (ВНЗ) у світлі нової освітньої парадигми повинні в першу чергу формувати в студентів уміння вчитися, потребу в самоосвіті, самовдосконаленні. Мета нової моделі навчання - не стільки підвищення якості викладання, скільки підвищення якості навчання.

З огляду на високу значимість цього виду навчальної діяльності, самостійна робота студентів вимагає відповідного системного підходу та має бути побудована на єдиній методологічній основі. При її організації у вищому навчальному закладі необхідно чітко визначити: зміст і мету самостійної роботи студентів, план її виконання, форми контролю та критерії оцінки ефективності, організаційно - методичне забезпечення [3, с. 136].

Відповідно до чинних державних освітніх стандартів, самостійна робота студентів має становити від 1/2 до 2/3 годин, передбачених навчальними планами спеціальностей на кожну із дисциплін, що вивчається. Крім того, зазначається, що частка самостійної роботи студентів щодо аудиторних занять має постійно зростати. Зрозуміло, така тенденція спричиняє серйозні зміни в організації навчального процесу всіх вищих навчальних закладів країни.

Згідно з новою освітньою парадигмою, незалежно від спеціалізації і характеру роботи, будь - який фахівець-початківець має володіти не тільки фундаментальними знаннями і професійними вміннями та навичками, а й схильністю до творчої і дослідницької роботи, а також певним досвідом соціально - оцінної діяльності. Дві останні складові освіти формуються, як стверджують дослідники, саме в процесі самостійної роботи студентів.

Від себе зазначимо, що досвід соціально-оцінної діяльності, почуття соціальної відповідальності формуються в студентів насамперед у ході вивчення (самостійного та під керівництвом викладача) дисциплін гуманітарного профілю. Це дає право говорити не тільки про загальні проблеми організації і контролю СРС в українських ВНЗ, а й акцентувати увагу на окремих питаннях, пов'язаних із викладанням саме цих дисциплін.

Практикою викладання гуманітарних і суспільних дисциплін вироблені такі види самостійної роботи студентів:

- підготовка до аудиторних занять (лекцій та семінарів);
- самостійне вивчення окремих тем курсу;
- підготовка до всіх видів поточного і модульного контролю;
- підготовка до ПМК та іспитів;
- написання рефератів і творчих робіт;
- участь у олімпіадах, наукових і науково-практичних конференціях.

Ефективність цих видів самостійної роботи студентів, на наш погляд, може бути забезпечена тільки шляхом взаємодії багатьох чинників, серед яких особливо відмітимо:

- наявність сучасної матеріально-технічної та інформаційної бази;

- повне методичне забезпечення дисципліни, що вивчається;
- індивідуалізація і варіативність СРС;
- раціональний розподіл часу між різними видами СРС у ході вивчення відповідної навчальної дисципліни;
- постійний контроль викладача за якістю СРС, що доповнюється самоконтролем студентів;
- творчість і майстерність викладача;
- вироблення навчальними відділами вищих навчальних закладів відповідних нормативів часу для планування й обліку всіх форм СРС, на основі яких має формуватися навчальне навантаження викладача.

Зосередимо увагу на найбільш наболілих моментах цього процесу:

- розподіл навчального часу на організацію і контроль різних видів СРС;
- якість навчального і методичного забезпечення;
- питання індивідуалізації та варіативності СРС;
- мотивація СРС і система її контролю.

Ще одна проблема пов'язана з розподілом навчального часу, відведеного навчальними планами спеціальностей на організацію та контроль усіх видів СРС, передбачених у ході вивчення тієї чи іншої дисципліни.

Формальний розподіл навчального часу з усіх видів СРС зафіксовано в робочій навчальній програмі курсу, що вивчається. Однак такий розподіл не завжди виявляється раціональним і забезпеченим відповідними завданнями та формами контролю. Наприклад, якщо на підготовку до заняття з будь-якої гуманітарної дисципліни передбачено за планом 1,5 - 2 години, а надане завдання містить надмірний за обсягом або дуже складний для сприйняття студентів матеріал, то варто очікувати, що більша частина останніх узагалі його проігнорує через «нездійсненність», а ті студенти, які сумлінно вивчать запропонований матеріал, витратять на це набагато більше часу, ніж відведено робочою навчальною програмою. Але в такій ситуації, як виявляється, не завжди можна звинувачувати викладача. Об'єктивно, для того, щоб повністю засвоїти тему заняття і підготувати всі винесені на обговорення питання, студент має прочитати кілька десятків сторінок наукового тексту і вникнути в його зміст. На жаль, значна кількість підручників написана дуже складно, їхня мова не зовсім зрозуміла студентам. Без допомоги викладача, його коментарів і пояснень розібратися з науковими текстами досить складно. Найчастіше студенти і викладач ідуть шляхом розподілу матеріалу, але тоді виникають інші проблеми - студент не засвоює тему цілком, а у викладача зникає можливість об'єктивно оцінити якість підготовки кожного студента, що суперечить умовам кредитно-модульної, рейтингової системи навчання.

Специфіка навчання гуманітарним і суспільним дисциплінам полягає в тому, що немає єдиних та обов'язкових для використання підручників цього профілю. Як наслідок, жоден із сучасних підручників не містить відповідей на всі 100% модульних чи екзаменаційних питань. Щоб підготуватися до ПМК чи іспиту, студент, особливо заочник, змушений використовувати кілька навчальних посібників. Більшість питань у підручниках викладена на багатьох сторінках складного наукового тексту. Природно, що для самостійного якісного вивчення такого обсяжного матеріалу у студента не вистачить ні часу, ні інтелектуальних сил, ні елементарного бажання впоратися з подібним завданням. Відомо, що при перевищенні в процесі навчання індивідуальної межі інтелектуальних і фізичних

можливостей, у студентів різко знижується мотивація до самостійної роботи [1, с. 13]. При цьому викладач зазвичай не може надати студентам необхідної консультативної допомоги, оскільки спеціальні години на цей вид роботи або взагалі не передбачаються в його навчальному навантаженні, або їх кількість порівняно невелика.

У ситуації, що склалася, викладачі змушені переходити до нової форми проведення іспитів - тестової, яка логічно впливає із кредитно-модульної, рейтингової системи оцінювання. Є ще одна серйозна обставина, що свідчить не на користь тотального тестування, особливо в галузі гуманітарних наук. З цих дисциплін важко складати тести, які б передбачали однозначні відповіді на запитання. Крім того, вихолощується сама сутність гуманітарної освіти - вміння мислити, формулювати свої думки, вибудовувати логічну систему доказів, задавати ціннісні, світоглядні орієнтири всьому суспільству.

Здається, що індивідуальні особливості студентів можуть бути враховані, якщо розширити на альтернативній основі види й форми СРС. Наприклад, для найбільш успішних студентів є сенс передбачити факультативні завдання з додатковим нарахуванням балів, надати їм можливість виступати в ролі консультантів для одногрупників, які не встигають. Крім того, маючи право вибирати форми самостійної роботи, студент одержить більше задоволення від власної праці, що, безумовно, підвищить його самооцінку та бажання займатися самоосвітою.

Звісно, досвідчені й віддані своїй справі викладачі все це розуміють. Їхнього професіоналізму вистачило б, щоб забезпечити всі ці форми необхідними навчально-методичними матеріалами і консультативною допомогою. Однак вони постійно зіштовхуються з однією й тією же проблемою: де взяти на це час, якщо передбачених навантаженням навчальних і навчально-методичних годин катастрофічно не вистачає навіть для виконання найнеобхідніших видів робіт? Найбільшу стурбованість викладачів викликає система контролю самостійної роботи студентів. Контроль знань і вмінь студентів є формою зворотного зв'язку, джерелом інформації для викладача щодо ходу самостійного оволодіння студентами навчальним матеріалом. Він допомагає учням критично оцінювати свої досягнення та помилки, правильно організувати подальшу роботу, забезпечувати її системність і регулярність. Контроль самостійної роботи студентів значно стимулює мотиваційну основу діяльності, сприяє підвищенню рівня знань та навчальних навичок учнів.

Відомо, що провідними мотивами навчально-пізнавальної діяльності є пізнавальний (інтерес до знань) і професійний (бажання досконало опанувати майбутню спеціальність). Однак, за реалій сьогоденної системи освіти основними, на жаль, стають додаткові мотиви: необхідність скласти залік або іспит, бажання одержати стипендію, страх відрахування з ВНЗ та деякі інші. Паралельно дослідники роблять висновок про те, що «студенти ще не готові повною мірою реалізувати принцип самостійної позааудиторної роботи, оскільки цей вид діяльності сприймається ними не як необхідність професійного й особистісного самовдосконалення та необхідна реалія сучасної освіти, а як позанавчальне навантаження, яке вони зводять до мінімуму або зовсім ігнорують».

Отже, проблема організації та контролю самостійної роботи досить серйозно сприймається на «вищому рівні». Зокрема, зазначається, що «збільшення частки

самостійної роботи студентів і відповідне зниження аудиторного навантаження викладачів має супроводжуватися адекватним збільшенням кількості академічних годин, що відводяться на контроль знань студентів (контроль самостійної роботи студентів), поточні групові й індивідуальні консультації, індивідуальну роботу зі студентами, розробку науково - методичних і навчальних матеріалів».

Однак проконтролювати якість засвоєння студентами цього матеріалу викладач не має реальної можливості, оскільки спеціальні години для виконання такої роботи в його навантаженні відсутні. У викладача залишається тільки одне - винести контроль цих тем на ПМК або іспит. Таким чином, вони можуть бути реалізовані тільки у формі позааудиторних консультацій, під час яких викладач повинен ще й приймати різноманітні заборгованості студентів, надавати їм індивідуальну допомогу, консультивати тих, хто бажає взяти участь у олімпіадах, різних конкурсах та інших заходах. За таких умов неможливо проконтролювати самостійну діяльність усіх студентів, а розраховувати на їхній «навчальний героїзм» не доводиться.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чернівецький Л. І. Методика викладання іноземної мови / Л. І. Чернівецький // Іноземні мови. – 2014. – №8-9. – С. 29 – 40.
2. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць ; [у 2-х ч.] ; [Текст] / [ред. кол.: І. А. Зязюн (голова) та ін.]. – К. – Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2000. – Ч. I – 486 с., Ч. II – 531 с.
3. Національна доктрина розвитку освіти. Затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року N 347/2002 [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України. – 2002. – № 16. – С. 11. Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/151.html>.
4. Євтух М. Б. Забезпечення якості вищої освіти – важлива умова інноваційного розвитку держави і суспільства / М. Б. Євтух, І. С. Волощук // Педагогіка і психологія. – 2008. – № 1. – С. 70 – 74.
6. Сидорова О. В. Оновлення змісту й форм методичної роботи в інноваційному просторі освітнього округу // Управління школою. – 2008. – № 29. – С. 24 – 31.

УДК 811.1:371.1.

Дубровська І. Б.

Київський національний лінгвістичний університет
ВИКОРИСТАННЯ ІЗОГРАФІЧНОЇ НАОЧНОСТІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ
ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ
ВИКЛАДАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

У статті розглянуто важливий прийом викладання іноземної мови, а саме: застосування ізографічної наочності в навчальному процесі з метою формування комунікативної компетенції студентів, які вивчають іноземні мови.

Ключові слова: *ізографічна наочність, мотивація, німецька мова, інтерпретація, комунікативні компетенції.*

This article addresses the issue of using isographic visualization (paintings) as teaching material in German as a foreign language. With their diverse topics, paintings can become a very useful trigger for various conversations, as well as discussions on many subjects in german language course.

Key words: *isographic visualization, motivation, german language as a foreign one, interpretation, speech activity.*

В статье рассмотрен важный прием преподавания немецкого языка как иностранного, а именно: использование изографической наглядности для